

BOERDERIJ DE DERNHORST

Door Jan Groenberg

INLEIDING

Op de plek waar tot voor kort de kwekerij van Schoneveld Breeding stond, heeft vroeger boerderij de Dernhorst gestaan. Er is nog een foto bewaard gebleven uit 1887 waarop de boerderij fraai is afgebeeld. Aan de rechterkant van de foto is de aangebouwde landheers- of lanterskamer zichtbaar. De eigenaar van de boerderij verbleef hier regelmatig in de zomerperiode. In de winter verbleef men liever in de stad Deventer.

De meest eenvoudige lanterskamer was in feite niet meer dan een bijkamer in de boerderij waar de Deventer eigenaar (de landheer) kon verblijven. In het geval van de Dernhorst is sprake van een aanbouw aan de boerderij. Aangenomen wordt dat

eigenaar Pieter van Delden de lanterskamer naast de boerderij heeft laten bouwen.

VROEGSTE VERMELDINGEN

Reeds in 1348 komt de naam “de dornhorst” voor in een ligger op de tijnsen. In 1357 wordt in een tijnsboek een Gerardus de Dernhorst genoemd. De Cameraarsrekeningen van Deventer vermelden een Willem ter Deernhorst in 1367. Ook in de vijftiende eeuw komen er verschillende personen voor met de toevoeging ‘ter Deernhorst’.

De paardentelling op de Veluwe in 1534 vermeldt: “Joh. then Dernhorst, nu die Begynen to Deventer, Brantshuys, een wagenpeert”.

Boerderij de Dernhorst met lanterskamer (foto 1887).

Ruim honderd jaar later is de Dernhorst nog steeds in handen van het 'Brants Clooster' te Deventer. Het Brantshuis ook Brandes- of Kerstekenshuis genoemd, lag aan de Bagijnenstraat en het Broederenplein te Deventer en was toegewijd aan Sint Ursula. Het Brandeshuis werd in 1400 gesticht en vernoemd naar Gerard Brandt. Rond 1470 werden het Kerstekenshuis en het Brandeshuis samengevoegd.

In het Verpondingskohier van Twello uit 1648 staat geschreven: "Het erve de Deernhorst, Brants Clooster toebehorende, pachter Henrick Bernts. Huijs, hoff omtrint 23 off 24 mergen halff bouw- halff weijlant, daeronder een stuck lants bij Duijstervoorde genaamt 't erff Bagijnen goor. Verpacht voor 150 goudgulden. Schattonge nae meijers recht. Wat jonck gepoots".

SCHULDEN

Op 8 februari 1698 behoorde de Dernhorst aan het Capittel van Deventer. De rentmeesters van het Capittel verkochten de Dernhorst voor 4000 gulden aan Cornelis Ankersmit en zijn vrouw Willemina Henrix van Wechel. Dit echtpaar woonde ook op de Dernhorst, want in 1698 werd een dochter Megtelt geboren op de "Dernhorst".

In de jaren daarna werden door Ankersmit en zijn vrouw een aantal leningen afgesloten met de Dernhorst als onderpand. Zo waren er schulden van 800 gulden aan Geertruyt Leunincks, weduwe Vos, 400 gulden aan de diaconie van Twello en 100 gulden aan Ernst van Reede tot de Parcelaar.

In 1706 werd de ligging van de Dernhorst beschreven als "tussen de Vlierte en de erven de Gate en Zijl int' carspel Twello". De Dernhorst werd in 1707 verkocht aan Frerik Aarsen of Arentz en Anneken Ankersmit voor 1400 gulden waarbij de schulden van in totaal 1300 gulden werden overgenomen door de kopers.

PACHTERS 17E EN 18E EEUW

Van een aantal pachters van de Dernhorst zijn de namen bekend. In 1648 was dat Henrick Bernts.

In de "Rekening van Ontfanck en Uytgave van Brandts Clooster" in Deventer vinden we in 1686 en 1687 de naam van Dobbe Lubberts als pachter. Ook in 1688 wordt hij vermeld in het resolutieboek van de Schepenen en Raad van Deventer: "Op het voorstel van de Rentmeesters van 't Capitvel, dat Dubbe Lubberts mejer op het erve Derenhorst aen verpondinge verschuldigt sij 228-0-8 soo sij bij insufficance van de meier gehouden sullen sijn te betalen, is goetgevonden en verstaen voorschreven Rentmeesters te ordonneren alle gemelte meiersgoet te nemen in verseeckeringe en haar tot onderpant te laten stellen op dat daer uit haer betalingeteeniger tijdt weder mogen erlangen". Blijkbaar had Dobbe Lubberts een achterstand met het betalen van de verponding aan het Capittel en legden zij beslag op zijn goederen.

Dobbe Lubberts moest het 'Somer Coorn' naar Deventer brengen. Hij kreeg 'bruggelt', een vergoeding van 6 stuivers voor het passeren van de schipbrug in Deventer.

In januari 1699 komen we Dobbe Lubberts tegen op de Basselt. Hij moest de

Op het voorfeel van de Rentmst.
Dubbé Lubbert van 't Capittel, dat Dubbé Lubbert
gaet in ver-
pacteringe; mejer op het erve Dernaorst van
te nemen. verpandinge verpandigt sijn 225 9 9
so sijn by insuffisance van de meier
gehouden sullen sijn te betalen, is
goetgevonden en verfaen vooft.
Rentmst. te ordoneren alle gemelte
Knecht goet te nemen in verpact-
ringe en haer het onderpant te
laten stellen op dat daer niet
haer betalinge ^{in den jaer 1727} wedet mogen
lazen.

Resolutieboek van de Schepenen en Raad van Deventer, stadsarchief
Deventer (ID 0691-4-19).

Dernhorst waarschijnlijk verlaten omdat
Cornelis Ankersmit, die de Dernhorst in
1698 had gekocht, de boerderij zelf ging
bewonen.

In 1716 wordt Peter Hummen als pachter
vermeld. Op 31 oktober 1756 overleed
een kind van Gerrit Jan Henrix op de Dern-
horst.

FAMILIE VAN DELDEN

De erfgenen van Frerik Arentz en Anne-
ken Ankersmit verkochten de Dernhorst in
1733 voor 3500 gulden aan het echtpaar
Steven van Delden en Oedeken Peters.
Steven van Delden overleed 86 jaar oud
op 19 september 1758. Zijn vrouw was in
1743 overleden.

Al in 1749 is er een "camer" in de Dern-
horst voor "mons. Van Delden". Als de

landheer op de boerderij aanwezig was
moesten de pachter en zijn vrouw vaak
hand- en spandiensten verlenen. In dit
geval waren dat Hendrik Teunis en zijn
vrouw.

Na het overlijden van Steven van Delden
vererfde de Dernhorst op Pieter van Del-
den die gehuwd was met Hilligje van Cal-
car. Later vererfde de Dernhorst op hun
zoon Jan van Delden. Jan van Delden huw-
de met Grietje van Calcar.

Jan van Delden overleed in 1791. Zijn
vrouw overleed op 12 januari 1829. De
Dernhorst was voor notaris Kronenberg
te Deventer op 9 april 1827 bij testament
al op hun zoon Pieter van Delden overge-
gaan. Hij was gehuwd met Margrieta Mac-
kay.

De ingekleurde percelen behoorden tot landgoed de Dernhorst. In het midden de Dernhorstlaan. Kadastrale kaart 1832.

VERKOOP IN VIER PERCELEN

Pieter van Delden liet de Dernhorst openbaar inzetten op 20 februari 1839. De Dernhorst wordt dan omschreven als landgoed, “bestaande in bouwmanhuis, voorts schuur, groote tuinen en boomgaard en vijvers, weiders bouw en weilanden, uitgestrekte lanen en wandelingen, bene-

vens allerbeste akkermaalsboschen alles te zamen groot negentien bunders, acht roeden, zeventig ellen”.

De Dernhorst werd in vier percelen verkocht. Het eerste en het vierde perceel werden gekocht door Jan Verwey, koopman te Deventer, resp. voor f 4500,- en f 4410,-. Het eerste perceel is de boerderij de Dernhorst met grond ten westen van de Dernhorstlaan. Het vierde perceel is grond ten zuiden van de huidige Burg. van de Feltweg.

Later dat jaar kocht Laas Freriks Piekema voor f 5130,- het tweede perceel aan de Rijksstraatweg ten oosten van de Dernhorstlaan. Jan Verwey kocht samen met Jan van Schooten nog het derde perceel van het landgoed voor f 800,-.

PAVILJOEN

Het deel oostelijk van de Dernhorstlaan was dus gekocht door Laas Freriks Piekema. Na zijn overlijden op 14 oktober 1867 werd de Dernhorst met herenhuis en stalling op 6 juni 1868 verkocht aan Petrus Adrianus Wernink te Deventer. Na het overlijden van Petrus Adrianus Wernink kocht Herman Hendrik Timotheus van Lennep te Deventer het herenhuis op een veiling op 6 april 1892. Zeven jaar later in 1899 werd Hendrikus Franciscus Martinus Nijpels, koffiehuishouder te Twello de nieuwe eigenaar. Hij startte een hotel, café en restaurant in het pand. Hendrikus Franciscus Martinus Nijpels overleed al op 43-jarige leeftijd. In 1911 liet zijn weduwe Anthonia Adriana Verweerd het hotel slopen. Aan de Rijksstraatweg was al in 1899 een houten gebouw gebouwd waar na de sloop de horeca-activiteiten werden

voortgezet. Na een verkoop in 1949 aan de heren Brons en Schaker werd de naam veranderd in 'De Gelderse boer'. Thans zit hier Chinees-Indisch restaurant 'Nieuw Peking'.

FAMILIE ALBERTS

Op 19 oktober 1867 verkochten de erfgenamen van Jan Verwey 6/7 gedeelte van het "buitengoed den Dernhorst" aan Bernardus Gerhardus Alberts uit Deventer voor f 9471,43.

Verkocht werden o.a. de percelen ten westen van de Dernhorstlaan met het "bouwmanshuis met landheerswoning en verdere getimmerten, tuin en vischvijvers, boomgaard, de kamerweide". Aan de Rijkstraatweg liet Bernardus Gerhardus Alberts in 1868/69 de villa 'Nieuw Dernhorst' bouwen. Deze villa is in 1971 afgebroken. In de jaren 60 van de vorige eeuw is ten oosten van de villa een laboratorium voor de wegenbouw gebouwd. Thans zit hier Cateringbedrijf 'Linthorst Culinair'.

HET EINDE VAN DE BOERDERIJ

In de loop van de 19e eeuw zaten er verschillende pachters op de boerderij. Achtereenvolgens waren dat Hendrik Rutgers, Teunis Vinke, Jacob Kluin, Frederik Tuitert en Teunis Jansen met hun gezinnen. Aangenomen wordt dat op de foto uit 1887 de familie Tuitert staat (elders wordt ook 1883 genoemd). Dat klopt niet met ge-

vens uit het Bevolkingsregister. De familie Kluin verliet pas in 1888 de boerderij. Dus het zou de familie Kluin kunnen zijn die op de foto staat of de foto is van iets latere datum.

De boerderij werd in 1907 gesloopt en vervangen door een nieuwe woning, aanvankelijk bewoond door de familie Jansen. In 1934 werden Patericus Schoneveld en Alberta van Beek, de nieuwe pachters. Zij begonnen er een groente- en bloemenkwekerij en werden in 1947 eigenaar. Het bedrijf bestaat nog steeds onder de naam Schoneveld Breeding

BRONNEN

Bosch, B. ten – Het gouden Ei, Kroniek OKV, 2002, nr. 2
Gelders Archief: diverse archieven
OKV – Old Twello en Old Twello oavernieuw
Otten, Dirk – Boerderijnamen in Voorst
Resius, mr. A.M.W. – De Dernhorst en de familie Alberts
Stadsarchief Deventer: diverse archieven